

Církevní restituce

Vznik práva oprávněné osoby na vydání věcí, jež jsou původním církevním majetkem, je primárně spojen s okamžikem, kdy tato osoba splní podmínky stanovené zákonem, jež jsou v koncentrované podobě vyjádřeny v ustanovení § 6 zákona č. [428/2012](#) Sb., tj. má postavení oprávněné osoby, nemovitá věc, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, je ve vlastnictví státu a stala se předmětem majetkové křivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5. Splnění těchto podmínek se bude zásadně krýt s účinností zákona č. [428/2012](#) Sb., přičemž ovšem nelze vyloučit, že některá z nich může být dovršena ještě v průběhu plynutí lhůty určené k podání písemné výzvy ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. Ke vzniku práva oprávněné osoby ve smyslu shora předestřené ovšem musí přistoupit jeho uplatnění vůči příslušné povinné osobě, aby takové právo bylo aktivováno a stalo se nárokovatelným. Okamžik takové aktivace práva je ztotožnitelný s okamžikem doručení včasné a řádné výzvy k vydání věci, s nímž je pak spojen běh šestiměsíční lhůty, v jejímž průběhu je povinná osoba povinna nárokovanou věc na základě uzavřené dohody vydat. Z textace zákonného znění ustanovení § 6 zákona č. [428/2012](#) Sb. (... „vydá“...), respektive ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. [428/2012](#) Sb. (...„uzavře“...), vyplývá, že při splnění zákonných podmínek k vydání věci na straně oprávněné osoby a absenci překážek pro vydání věci upravených v případě, je-li povinnou osobou některý ze subjektů uvedený v ustanovení § 4 písm. a) nebo b) zákona č. [428/2012](#) Sb., v ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb., přitom není na úvaze povinné osoby, zda nárokovanou věc vydá či nikoliv.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 28 Cdo 164/2020-272, ze dne 25.3.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Římskokatolické farnosti Trhové Sviny, se sídlem v N.H., zastoupené JUDr. J.K., Ph.D., advokátem se sídlem v P., za účasti České republiky – Státního pozemkového úřadu, se sídlem v P., za nějž v řízení jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v P., Územní pracoviště České Budějovice, Č.B., o nahrazení rozhodnutí správního orgánu, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 11 C 39/2016, o dovolání účastnice řízení proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. září 2019, č. j. 4 Co 111/2018 - 236, 4 Co 200/2018, ve znění opravného usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. října 2019, č. j. 4 Co 111/2018 - 253, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Českých Budějovicích (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 26. 2. 2018, č. j. 11 C 39/2016 - 186, vydal žalobkyni z vlastnictví České republiky - příslušnosti hospodařit s majetkem státu pro Státní pozemkový úřad, pozemky parc. č. 3428/10, parc. č. 3433/1, parc. č. 3433/4, parc. č. 3438/31, vše v katastrálním území Trhové Sviny, a pozemky nově oddělené geometrickým plánem. L. Ch.č. 3184-14/2017, který je nedílnou součástí rozsudku, a to části dosavadní parcely č. 3434/39 označené jako pozemky parc. č. 3434/39 a parc. č. 3434/74, části dosavadní parcely č. 3434/69, označené jako pozemek parc. č. 3434/69, a části dosavadní parcely č. 3438/46 označené jako pozemek parc. č. 3438/46, vše v katastrálním území Trhové Sviny (dále „předmětné pozemky“) - výrok I. Soud prvního stupně dále řízení zastavil v části, v níž se žalobkyně domáhala vydání pozemku parc. č. 3434/37, a částí původních parcel v rozsahu pozemků nově vymezených geometrickým plánem L. Ch. č. 3184-14/2017, a to parcely č. 3434/39, označené jako

pozemky parc. č. 3434/73 a parc. č. 3434/75, a parcely č. 3438/46, označené jako pozemek parc. č. 3438/58, vše v katastrálním území Trhové Sviny (výrok II.). Účastníci řízení uložil povinnost nahradit žalobkyni k rukám jejího zástupce náklady řízení ve výši 18.441,60 Kč (výrok III.) a náklady řízení státu ve výši 7.186,40 Kč (výrok IV.).

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 25. 6. 2018, č. j. 11 C 39/2016 - 214, doplnil rozsudek ze dne 26. 2. 2018, č. j. 11 C 39/2016 - 186, o další odstavec ve znění, že tímto rozsudkem je nahrazeno rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Jihočeský kraj, ze dne 3. 12. 2015, č. j. 237149/2013/R906/RR14123, pokud se týká pozemků parc. č. 3428/10, parc. č. 3433/1, parc. č. 3433/4, parc. č. 3438/31, vše v katastrálním území Trhové Sviny, a pozemků nově oddělených geometrickým plánem L. Ch. č. 3184-14/2017, který je nedílnou součástí rozsudku, a to části dosavadní parcely č. 3434/39 označené jako pozemky parc. č. 3434/39 a parc. č. 3434/74, části dosavadní parcely č. 3434/69, označené jako pozemek parc. č. 3434/69, a části dosavadní parcely č. 3438/46 označené jako pozemek parc. č. 3438/46, vše v katastrálním území Trhové Sviny (výrok I.). Dále soud prvního stupně rozhodl o nákladech řízení spojených s vydáním doplňujícího rozsudku tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně je církevní právnickou osobou (právnickou osobou Církve římskokatolické evidovanou podle zákona č. [3/2002](#) Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů) ve smyslu ustanovení § 3 písm. b) zákona č. [428/2012](#) Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 10/13, publikovaného pod č. [177/2013](#) Sb. (dále jen „zákon č. [428/2012](#) Sb.“), a u osoby povinné [§ 4 písm. a) zákona č. [428/2012](#) Sb.] podala dne 7. 6. 2013 výzvu k vydání majetku, jež zahrnovala i předmětné pozemky. Pozemky byly žalobkyni odňaty způsobem uvedeným v ustanovení § 5 písm. a) zákona č. [428/2012](#) Sb. Povinná osoba odmítla se žalobkyní dohodu o vydání předmětných pozemků uzavřít, neboť z listinných důkazů se podávalo, že pozemky jsou ve schválené územně plánovací dokumentaci určeny k vybudování veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury D42-silnici II/156 v úseku České Budějovice - Trhové Sviny. Soud prvního stupně dovodil, že u pozemků parc. č. 3428/10, parc. č. 3433/1, parc. č. 3433/4 a parc. č. 3438/31, jež jsou Zásadami rozvoje Jihočeského kraje určeny k zastavení plánovaným koridorem, není z mapových podkladů zřejmé, v jakém rozsahu budou veřejně prospěšnou stavbou zasaženy. Pozemky parc. č. 3434/39, parc. č. 3434/69 a parc. č. 3438/46 pak budou plánovaným koridorem dotčeny pouze částečně a ve zbylé (veřejně prospěšnou stavbou) nezasažené výměře jejich vydání žalobkyni nic nebrání.

Z hlediska právního posouzení věci soud prvního stupně na zjištěný skutkový stav aplikoval ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. a vylukový důvod v citovaném ustanovení upravený neshledal naplněný ve vztahu k pozemkům parc. č. 3428/10, parc. č. 3433/1, parc. č. 3433/4 a parc. č. 3438/31 a k odděleným částem pozemků parc. č. 3434/39, parc. č. 3434/69 a parc. č. 3438/46. Uvedený závěr přijal navzdory tomu, že předmětné pozemky jsou územně plánovací dokumentací určeny k zastavení veřejně prospěšnou stavbou dopravní infrastruktury ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. k) bod 1. zákona č. [183/2006](#) Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. [183/2006](#) Sb.“), a že podle ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) zákona č. [183/2006](#) Sb. by bylo možné vlastnické právo k předmětným pozemkům odejmout (vyvlastnit).

Vrchní soud v Praze (dále „odvolací soud“) k odvolání účastnice řízení rozsudkem ze dne 26. 9. 2019, č. j. 4 Co 111/2018 - 236, 4 Co 200/2018 (ve znění opravného usnesení), rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I. a III., jakož i doplňující rozsudek soudu prvního stupně, potvrdil (výrok I.). Dále odvolací soud ve výroku IV. změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobkyni uložil povinnost nahradit na účet Krajského soudu v Českých Budějovicích náklady řízení státu ve výši 1.298,- Kč a ve

vztahu k účastnici řízení rozhodl, že stát nemá vůči ní právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.). Účastnici řízení dále uložil povinnost nahradit žalobkyni k rukám jejího zástupce náklady odvolacího řízení ve výši 12.584,- Kč (výrok III.).

Odvolací soud vycházejí zcela ze skutkových zjištění soudu prvního stupně dospěl, pokud jde o splnění podmínek pro uplatnění výlukového důvodu upraveného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb., jimiž se soud prvního stupně explicitně zabýval, k odlišnému právnímu závěru. Právní účinky citovaného ustanovení bránící naturální restituci církevního majetku do poměrů projednávané věci dopadají, což odvolací soud argumentačně podpořil odkazem na příslušná ustanovení zákona č. [183/2006](#) Sb. a obsáhlým výkladem o smyslu a účelu územně plánovací dokumentace, u níž se v zásadě nepočítá s tím, že v ní bude určeno konkrétní umístění stavby či zařízení v území. Není proto možné vyloučit ani situace, kdy výlukový důvod uvedený v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. bude dán tehdy, kdy vlastní těleso stavby dopravní či technické infrastruktury na pozemcích určených k tomu územně plánovací dokumentací vybudováno nebude. Odvolací soud rovněž nepřisvědčil závěru soudu prvního stupně, že k vybudování dané veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury by postačovalo omezit vlastníka stavbou dotčených pozemků zřízením věcného břemene. V této souvislosti připomněl rozhodující hledisko pro určení omezení či odejmutí vlastnického práva, jímž je reálná možnost oprávněné osoby k pozemku či jeho části dotčené stavbou po jejím vydání realizovat vlastnické právo či nikoliv.

Odvolací soud poté, co opakoval důkaz Zásadami územního rozvoje Jihočeského kraje z roku 2011 a změnou těchto Zásad z roku 2015 (provedení těchto důkazů měl za přípustné, neboť je měly k dispozici jak soud prvního stupně, tak i správní orgán), dospěl k závěru, že k posouzení problematiky výlukového důvodu dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. je třeba vycházet ze schválené územně plánovací dokumentace platné k okamžiku učinění výzvy k vydání nemovitosti. Promítnutí tohoto závěru do poměrů projednávané věci jej přivedlo ke konkluzi, že vydání předmětných pozemků žalobkyni nic nebrání, neboť k okamžiku doručení výzvy povinné osobě nebyl v Zásadách územního rozvoje Jihočeského kraje koridor pro vybudování veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury vymezen, neboť poprvé se v územně plánovací dokumentaci objevuje až s první změnou Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje v roce 2015. Z uvedeného důvodu proto také odvolací soud nepřisvědčil argumentaci účastnice řízení, že pro naplnění zákonných podmínek výlukového důvodu uvedeného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. je rozhodující stav územně plánovací dokumentace ke dni vydání rozhodnutí správního orgánu (datum 3. 12. 2015).

Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně proti výrokům I. a III.) podala dovolání účastnice řízení. Má za to, že dovolání je přípustné ve smyslu ustanovení § 237 občanského soudního řádu (dále „o. s. ř.“) pro posouzení otázky „překážky vydání pozemků dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb.“, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a Ústavního soudu představované jednak usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 349/2017, a rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4692/2017 (tato rozhodnutí jsou, stejně jako dále označená rozhodnutí dovolacího soudu, přístupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu <http://www.nsoud.cz>) a dále nálezem Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14, a nálezem Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1961/15 (tyto nálezy jsou, stejně jako dále označená rozhodnutí Ústavního soudu, přístupná na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>). Uplatňuje dovolací důvod upravený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., tj. nesprávné právní posouzení věci při aplikaci ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. Namítá, že odvolací soud rozhodl v rozporu se závěrem vyjádřeným v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 349/2017, v němž dovolací soud uzavřel, že přípustnost vyvlastnění pozemků je třeba posuzovat podle stavu v době vydání rozhodnutí pozemkového úřadu a nikoliv k datu uplatnění výzvy k vydání majetku, jak učinil odvolací soud. Dovolatelka uvádí, že v době rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 3. 12. 2015

(právní moci rozhodnutí nabylo dne 18. 12. 2015), stejně jako ke dni rozhodnutí soudu byly předmětné pozemky vymezeny v první aktualizaci Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje ze dne 6. 1. 2015 pro veřejně prospěšnou stavbu dopravní infrastruktury. Dále účastnice řízení namítala, že v případě vydání pozemků by žalobkyně získala pouze tzv. holé vlastnictví a nemohla by řádně a v plném rozsahu realizovat své vlastnické právo. Současně připomněla, že u veřejně prospěšných staveb dopravní infrastruktury zpravidla nepostačuje omezit vlastníka pozemku zřízením věcného břemene a je nezbytné vlastnické právo přímo odejmout. Nesouhlasila rovněž s tím, že pro naplnění posuzovaného výlukového důvodu by bylo nezbytné, aby z mapového podkladu, jenž je součástí grafické části Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje, bylo jednoznačně seznatelné, které nárokové pozemky, popřípadě části těchto pozemků, budou zasaženy plánovanou veřejně prospěšnou stavbou dopravní infrastruktury. Dovolatelka dále poukazem na ustanovení § 15 zákona č. [428/2012](#) Sb. připomněla, že ke zmírnění majetkových křivd způsobených církevním právnickým osobám nedochází pouze formou vydání nemovitých věcí, ale i poskytnutím finanční náhrady za věci, které podle zákona č. [428/2012](#) Sb. nelze vydat. Účastnice řízení navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v dovoláním dotčeném rozsahu zrušil a věc odvolacímu soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání přisvědčila správnosti rozsudku odvolacího soudu. Má rovněž za to, že část námitek dovolatelky je skutkového rázu, a tudíž je nelze v dovolacím řízení přezkoumávat. Dále připomíná, že odvolací soud se nemohl v otázce rozhodného okamžiku pro posouzení podmínek výlukového důvodu dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. (z hlediska obsahu územně plánovací dokumentace) odchýlit od závěrů přijatých v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 349/2017. K tomu uvádí, že v odkazované věci veřejně prospěšná stavba dopravní infrastruktury byla vymezena v zásadách územního rozvoje, které nabyly účinnosti již v roce 2011. Za irrelevantní pak žalobkyně označila odkaz dovolatelky na ustanovení § 15 zákona č. [428/2012](#) Sb. s odůvodněním, že institut paušální finanční náhrady s otázkou podmínek aplikace ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. nijak nesouvisí. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl, popřípadě zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) o dovolání rozhodl podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017, neboť dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu byl vyhlášen dne 26. 9. 2019 (srovnej část první, čl. II, bod 2. zákona č. [296/2017](#) Sb.); dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu, u něhož to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 věta první o. s. ř.) oprávněnou osobou (účastníkem řízení), za niž jedná osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním [§ 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř.] a splňuje náležitosti vyplývající z ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., tj. dovolatel vymezil některý ze zákonných předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 o. s. ř.) a uplatnil dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Dovolací soud, aniž by nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), přezkoumal rozsudek odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. v rozsahu dotčeném dovoláním účastnice řízení, tj. toliko ve výrocích I. a III. rozsudku odvolacího soudu, kterýžto byl korigován opravným usnesením.

Dovolání účastnice řízení není přípustné pro řešení obsahově vymezených otázek subsumovatelných pod aplikační předpoklady ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb., a to: a) zda umístění plánované veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury (dopravního koridoru) musí být zcela určitě seznatelné z mapové (grafické) části územně plánovací dokumentace, b.) zda zřízením věcného břemene je dostačujícím opatřením omezení vlastnického práva vlastníka pozemků, popřípadě jejich částí, na nichž je územně plánovací dokumentací vymezena veřejně prospěšná stavba dopravní infrastruktury.

Rozhodovací praxe dovolacího soudu (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 349/2017, uveřejněné pod č. 115/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále usnesení ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2151/2017, ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 901/2017, ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 903/2017, ze dne 1. 3. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3448/2017, či ze dne 6. 6. 2018, sp. zn. 28 Cdo 341/2018, proti němuž směřující ústavní stížnost Ústavní soud usnesením ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. I. ÚS 2811/18, odmítl jako zjevně bezdůvodnou) je ustálena v závěru, že překážkou pro vydání nemovitosti ve smyslu § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. je veřejný zájem na vybudování veřejně prospěšných staveb dopravní a technické infrastruktury, pro něž by bylo lze nemovitosti vyvlastnit (viz např. § 170 zákona č. [183/2006](#) Sb.), vyjádřený ve schválené územně plánovací dokumentaci. Rozhodujícím hlediskem pro posouzení, kdy je ve smyslu interpretovaného „výlukového“ ustanovení zákona nutné právo k části pozemku vyvlastnit (formou odnětí vlastnického práva) a kdy postačí zřízení věcného břemene, je okolnost, zda by církevní právnická osoba k této části pozemku, dotčené takovou stavbou, mohla po jejím vydání realizovat své vlastnické právo či nikoliv. Přípustnost vyvlastnění (odejmutí vlastnického práva) - v případě (plánované) veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury - přitom plyne již z příslušných ustanovení zvláštních předpisů - viz § 17 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona č. [13/1997](#) Sb., o pozemních komunikacích (k tomu přiměřeně srovnej i nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14, publikovaný pod č. 134/2014 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, či ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 536/14, publikovaný pod č. 11/2015 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu). Pro posouzení, zda je dána překážka naturální restituce dle § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb., je v zásadě nevýznamné, že v době rozhodování o vydání pozemků oprávněné osobě není zřejmé, kdy, popř. zda vůbec (či v jakém rozsahu), bude na dotčených pozemcích (jejich částech) veřejně prospěšná stavba realizována (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3341/2018). Pro aplikaci „výlukového“ ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. současně není nezbytnou ani konkretizace veřejně prospěšné stavby v územním rozhodnutí, které již není územně plánovací dokumentací [srovnej § 2 odst. 1 písm. n) stavebního zákona], nýbrž konkrétním rozhodnutím týkajícím se určitého záměru (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. 28 Cdo 2988/2018).

Odvolací soud, jak vyplývá z odůvodnění dovoláním dotčeného rozsudku (viz zejména body 16. až 24. odůvodnění), zcela v přijatých závěrech shora označenou judikaturu dovolacího soudu respektoval, a není tudíž naplněn dovolatelkou uplatněný důvod přípustnosti dovolání založený na argumentaci o odchýlení se odvolacího soudu od ustálené rozhodovací praxe soudu dovolacího. Ostatně, Nejvyššímu soudu neušlo, že v rozsahu právních otázek vymezených výše účastnice řízení ve skutečnosti brojí proti důvodům, pro které žalobě vyhověl soud prvního stupně, a nikoliv proti (odlišnému) důvodu, který vedl odvolací soud k potvrzení prvostupňového rozsudku.

Pro řešení - rovněž obsahově - vymezené otázky určení rozhodného okamžiku, k němuž má být posuzován stav (obsah) územně plánovací dokumentace vymezující veřejně prospěšnou stavbu dopravní infrastruktury jako jedna z podmínek uplatnění výlukového důvodu upraveného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb., je sice dovolání přípustné, nicméně není důvodné. Uvedená otázka nebyla v poměrech zákona č. [428/2012](#) Sb. dovolacím soudem dosud řešena. Mínění dovolatelky, že při řešení uvedené otázky se odvolací soud odchýlil od závěrů přijatých v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 347/2017, nelze přisvědčit, neboť v odkazovaném rozhodnutí ji dovolací soud vůbec nemusel s ohledem na posuzované skutkové okolnosti věci řešit (veřejně prospěšná stavba dopravní infrastruktury byla ve schválené územně plánovací dokumentaci vymezena již v roce 2011, tedy ještě před účinností zákona č. [428/2012](#) Sb.). Závěr dovolacího soudu o přípustnosti dovolání pro zodpovězení uvedené otázky není nikterak dotčen tím, že podle (nesprávného) úsudku dovolatelky jí formulovaná otázka byla již v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena a odvolací soud se měl od judikatorně přijatého řešení odchýlit. Jiný názor dovolacího soudu na identifikaci zákonného předpokladu přípustnosti dovolání obsaženého v

ustanovení § 237 o. s. ř. nečiní dovolání vadným, a tudíž neprojednatelným (k tomu srovnej přiměřeně stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, bod 36, jež bylo uveřejněno pod číslem 460/2017 Sb.).

Zmatečnosti [§ 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř.] ani jiné vady řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí a k nimž dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z povinnosti úřední (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou v dovolání namítány a z obsahu spisu se nepodávají. Proto se Nejvyšší soud dále zabýval tím, zda je dán vymezený dovolací důvod, tedy prověřením správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem v hranicích otázek vymezených dovoláním.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn odvolacím soudem, nemohl být dovoláním zpochybněn, a proto z něj Nejvyšší soud při dalších úvahách vychází.

Nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Věc nelze vydat v případě, že se jedná o část pozemku nebo stavby, která je potřebná pro uskutečnění veřejně prospěšné stavby dopravní nebo technické infrastruktury, vymezenou ve schválené územně plánovací dokumentaci, pro kterou lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit; to neplatí, postačí-li pro veřejně prospěšnou stavbu zřízení věcného břemene [§ 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb.].

Oprávněná osoba písemně vyzve povinnou osobu k vydání zemědělské nemovitosti do 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jinak její nárok zanikne. (§ 9 odst. 1 věta první zákona č. [428/2012](#) Sb.). Povinná osoba uzavře s oprávněnou osobou písemnou dohodu o vydání zemědělské nemovitosti do 6 měsíců ode dne doručení výzvy, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 11) – 9 odst. 2 věta první zákona č. [428/2012](#) Sb. Dohoda mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou o vydání zemědělské nemovitosti podléhá schválení pozemkovým úřadem ve správním řízení, jehož účastníky jsou oprávněná osoba a povinná osoba (§ 9 odst. 3 zákona č. [428/2012](#) Sb.). Nedojde-li mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou k uzavření dohody o vydání zemědělské nemovitosti, rozhodne na základě návrhu oprávněné osoby o vydání zemědělské nemovitosti pozemkový úřad; návrh lze podat do 6 měsíců po uplynutí lhůty podle odstavce 2. Účastníky řízení jsou oprávněná osoba a povinná osoba (§ 9 odst. 6 zákona č. [428/2012](#) Sb.). Rozhodnutí podle odstavce 5 nebo 6 vydá pozemkový úřad ve lhůtě 6 měsíců; jde-li o zvláště složitý případ, pozemkový úřad vydá rozhodnutí ve lhůtě 12 měsíců (§ 9 odst. 7 zákona č. [428/2012](#) Sb.). Rozhodl-li pozemkový úřad podle tohoto zákona, může být tato věc projednána v řízení podle části páté občanského soudního řádu. K řízení je v prvním stupni příslušný krajský soud (§ 9 odst. 10 zákona č. [428/2012](#) Sb.).

Povinná osoba podle § 4 písm. a) a b) [pozn.: Státní pozemkový úřad – viz též ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. [503/2012](#) Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo Lesy České republiky, s. p.] vydá oprávněné osobě nemovitou věc ve vlastnictví státu, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností a stala se předmětem majetkové krivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5 (§ 6 zákona č. [428/2012](#) Sb.).

Nedohodne-li se oprávněná osoba s povinnou osobou písemně jinak, věc se vydá oprávněné osobě ve stavu, v němž se nalézala ke dni doručení výzvy k jejímu vydání povinné osobě, s jejími součástmi a s příslušenstvím, které náležely do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, nebo které zastoupily jejich funkci, anebo jsou nezbytné k řádnému užívání nemovitě

věci v souladu s jejím účelem. Povinná osoba nemá vůči oprávněné osobě jiná práva související s vydávanou věcí, než která stanoví tento nebo jiný zákon. Oprávněná osoba, které byla věc vydána, nemá vůči povinné osobě jiná práva související s vydávanou věcí, než která stanoví tento zákon (§ 12 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb.).

Účelem ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. je zajistit, aby v procesu naturální restituce původního církevního majetku nedocházelo k novým majetkovým křivdám jak na úkor oprávněných osob, tak i na úkor dalších (třetích) zainteresovaných subjektů. Zákon č. [428/2012](#) Sb. v citovaném ustanovení vybízí k nalezení praktické konkordance mezi zájmy oprávněných osob a zájmy třetích osob, které jsou vydáním věci dotčeny, resp. ke spravedlivému řešení střetu mezi principem zmírnění majetkových křivd formou obnovení vlastnictví a principem právní jistoty. Citované ustanovení přitom neobsahuje koncepčně právní normu novou, neboť i ve dříve přijatém restitučním předpisu se ustanovení obdobného obsahu, významu a účelu objevilo [k tomu srovnej ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. [87/1991](#) Sb.“)]. I odborná (komentářová) literatura [Jäger, P., Chocholáč, A. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Komentář. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015, dostupný též v systému ASPI] k ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. uvádí, že „okamžik doručení výzvy k vydání věci povinné osobě je důležitý mezník, který jakoby konzervuje stav věci, která je předmětem výzvy. Stavem se rozumí jak stav faktický, tak i právní. Cílem této úpravy je především zamezit možnému znehodnocení věci a rovněž i vzniku překážky bránící vydání věci. Povinná osoba se tak musí zdržet všech jednání, která by proti stavu v době doručení výzvy mohla nárokovanou věc poškodit.“

V rozhodovací praxi dovolací soud reflektoval smysl a účel shora připomenutého ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [87/1991](#) Sb. v rozsudku ze dne 29. 8. 2000, sp. zn. 23 Cdo 1677/98, z jehož odůvodnění se podává: „Citovaným ustanovením je deklarována důležitost dne, kdy byla povinné osobě doručena výzva podle § 5 odst. 2 restitučního zákona. Systematickým a logickým výkladem lze dovodit, že smyslem tohoto ustanovení je zajištění určité stability stavu věci, jejíž vydání je požadováno, a zamezení účelovým změnám tohoto stavu. Stav věci je totiž významný zejména u nemovitých věcí, kde vydání brání důvody uvedené v ustanovení § 8 restitučního zákona, týkající se právě stavu věci - ať již jde o stav materiální či právní..... Skutečnost, že ustanovením § 7 odst. 1 restitučního zákona bylo najisto postaveno, že významný z hlediska posouzení nároku na vydání je (mimo jiné) právě stav věci v době doručení písemné výzvy k jejímu vydání povinné osobě, má přispět k právní jistotě jak oprávněných, tak povinných osob“. Petrifikovat materiální či právní stav nárokované (nemovité) věci k okamžiku doručení výzvy povinné osobě je principem, jenž by měl soud zohlednit, má-li proto výslovnou oporu v zákoně restituční povahy, vždy tak, aby byl naplněn smysl a účel restitučního zákonodárství, kterým je zmírnění (alespoň) některých majetkových křivd doby minulé. Závěr shora citovaného rozsudku dovolacího soudu v uvedeném ohledu akcentující význam okamžiku doručení výzvy povinné osobě je pak se zřetelem na obdobné znění ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [87/1991](#) Sb. a ustanovení § 12 odst. 1 věta první zákona č. [428/2012](#) Sb. přenositelný do právních poměrů spravujících se zákonem č. [428/2012](#) Sb.

V projednávané věci vyšel odvolací soud ze zjištění, že žalobkyně doručila písemnou výzvu k vydání věci povinné osobě dne 7. 6. 2013, tedy v zachované lhůtě upravené v ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. Včasnost a rovněž řádnost výzvy oprávněné osoby není předmětem sporu, stejně jako ani to, že žalobkyně je oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 3 písm. b) zákona č. [428/2012](#) Sb., že svůj nárok uplatnila, mimo jiného, i ve vztahu k předmětným pozemkům, jež náležely v rozhodném období do původního majetku právního předchůdce žalobkyně [§ 1 a § 2 písm. a) zákona č. [428/2012](#) Sb.], že se jedná o zemědělské nemovitosti [§ 2 písm. b) zákona č. [428/2012](#) Sb.] a že právnímu předchůdci žalobkyně byly předmětné pozemky odňaty za okolností uvedených v ustanovení § 5 písm. a) zákona č. [428/2012](#) Sb. K okolnostem rozhodným pro možné

uplatnění výlukového důvodu podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. pak odvolací soud zjistil, že v době doručení písemné výzvy povinné osobě nebyly předmětné pozemky tehdy schválenou územně plánovací dokumentací (Zásadami územního rozvoje Jihočeského kraje, jež nabyly účinnosti dne 7. 11. 2011) určeny k zastavění jakoukoliv veřejně prospěšnou stavbou dopravní či technické infrastruktury. Do územně plánovací dokumentace pro vymezený účel byly zařazeny až 1. aktualizací Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje účinné od 6. 1. 2015.

Při řešení dovolatelkou vymezené právní otázky určení rozhodného okamžiku, k němuž se z hlediska naplnění výlukového důvodu upraveného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. posuzuje stav (obsah) schválené územně plánovací dokumentace vymezující veřejně prospěšnou stavbu dopravní (či technické) infrastruktury, nelze odhlédnout nejen od ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb., jež za takový okamžik explicitně považuje okamžik doručení výzvy povinné osobě, ale ani od ustanovení § 6 a § 9 odst. 1 a 2 zákona č. [428/2012](#) Sb. Vznik práva oprávněné osoby na vydání věci, jež jsou původním církevním majetkem, je primárně spojen s okamžikem, kdy tato osoba splní podmínky stanovené zákonem, jež jsou v koncentrované podobě vyjádřeny v ustanovení § 6 zákona č. [428/2012](#) Sb., tj. má postavení oprávněné osoby, nemovitá věc, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, je ve vlastnictví státu a stala se předmětem majetkové křivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5. Splnění těchto podmínek se bude zásadně krýt s účinností zákona č. [428/2012](#) Sb., přičemž ovšem nelze vyloučit, že některá z nich může být dovršena ještě v průběhu plynutí lhůty určené k podání písemné výzvy ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 28 Cdo 2703/2018, jenž byl uveřejněn pod číslem 84/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Ke vzniku práva oprávněné osoby ve smyslu shora předestřené ovšem musí přistoupit jeho uplatnění vůči příslušné povinné osobě, aby takové právo bylo aktivováno a stalo se nárokovatelným. Okamžik takové aktivace práva je ztotožnitelný s okamžikem doručení včasné a řádné výzvy k vydání věci, s nímž je pak spojen běh šestiměsíční lhůty, v jejímž průběhu je povinná osoba povinna nárokovat věc na základě uzavřené dohody vydat. Z textace zákonného znění ustanovení § 6 zákona č. [428/2012](#) Sb. (... „vydá“...), respektive ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. [428/2012](#) Sb. (...„uzavře“...), vyplývá, že při splnění zákonných podmínek k vydání věci na straně oprávněné osoby a absenci překážek pro vydání věci upravených v případě, je-li povinnou osobou některý ze subjektů uvedený v ustanovení § 4 písm. a) nebo b) zákona č. [428/2012](#) Sb., v ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb., přitom není na úvaze povinné osoby, zda nárokovanou věc vydá či nikoliv.

Promítnuto do poměrů projednávané věci právě vyložené znamená, že v okamžiku uplatnění práva žalobkyní (doručením výzvy k vydání, mimo jiného, i předmětných pozemků dne 7. 6. 2013) nebyly nárokované nemovité věci postiženy výlukovým důvodem uvedeným v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb., a jakákoliv následná skutečnost, jež by výlukový důvod zakládala, nastala po uplynutí lhůty šesti měsíců, v níž měla povinná osoba splnit svou povinnost uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci, stav existující k okamžiku řádného a včasného uplatnění nároku nemůže změnit. Opačný pohled na věc by znamenal, že povinné osobě by nesplnění povinnosti uložené jí ustanovením § 9 odst. 2 zákona č. [428/2012](#) Sb., bylo ku prospěchu do té míry, že by vlastní nečinností v tomto a obdobných případech zmařila smysl a účel zákona č. [428/2012](#) Sb., jimiž je zmírnění některých majetkových křivd, jež byly spáchány na úkor církví a náboženských společností v rozhodném období.

V dané souvislosti sluší se znovu připomenout i tu rozhodovací praxi dovolacího soudu a Ústavního soudu, dle níž ustanovení restitučních předpisů je nutno prioritně vykládat s ohledem na jejich účel (srovnej náleží Ústavního soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 754/01, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 31, pod č. 123, nebo náleží ze dne 17. 4. 2002, sp. zn. IV. ÚS

42/01, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 26, pod č. 48, popřípadě rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2209/2008), jímž je alespoň částečně zmírnění následků minulých majetkových křivd, přičemž přednost má vždy snaha o restituci naturální (in integrum). Institut překážek bránících vydání nemovitosti je dle citované judikatury institutem stanovujícím výjimku z účelu restitucí a jednotlivé výlukové důvody je třeba vykládat spíše zužujícím než rozšiřujícím způsobem (srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2004, sp. zn. IV. ÚS 176/03). Uvedenou interpretační a aplikační metodu, jež je typická pro restituční zákonodárství a jež byla zformulována a opakovaně akcentována v poměrech reglementovaných jinými, dříve vydanými restitučními předpisy (dále srovnej např. i nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 6. 1999, sp. zn. I. ÚS 118/98, ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. I. ÚS 2758/10, ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. I. ÚS 2050/11), do právní materie církevních restitucí výslovně zakotvil sám zákonodárce (viz ustanovení § 18 odst. 4 zákona č. [428/2012](#) Sb.), kdy pozdější aplikační praxe již hovoří o zásadě ex favore restitutionis (viz nálezy pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 10/13, uveřejněný pod č. [177/2013](#) Sb., bod 342; dále pak např. nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3943/14, ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. II. ÚS 4139/16).

Závěrem odvolacího soudu, že pro posouzení problematiky výlukového důvodu uvedeného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. [428/2012](#) Sb. je třeba vycházet ze schválené územně plánovací dokumentace platné k okamžiku učinění výzvy k vydání nemovité věci, jenž je dovolacím soudem aprobován, není nikterak popřeh aplikační dopad obecného pravidla o rozhodném okamžiku upraveného v ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř., tj. že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Dovolací soud považuje v této souvislosti za potřebné připomenout, že již starší judikatura (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 26. 2. 1974, sp. zn. 4 Cz 3/74, jenž byl uveřejněn pod číslem 1-2/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní) dovodila, že „ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř. o tom, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení se nedotýká ustanovení hmotného práva, která váží vznik, změnu nebo zánik práva či povinnosti k určitému času.“ Uvedená konkluze je traktována i odbornou (komentářovou) literaturou, podle níž „pro právní posouzení věci je rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku ve věcech, v nichž rozsudkem dochází ke vzniku, změně či zániku právního vztahu mezi účastníky; tam, kde rozsudek pouze deklaruje práva a povinnosti účastníků, je rozhodný právní stav v době, kdy práva a povinnosti, o něž v řízení jde, vznikla, změnila se nebo zanikla“ (srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl., 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 710). Je-li proto ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. [428/2012](#) Sb. za rozhodný stav vydávané věci (materiální i právní) považován stav existující k okamžiku doručení výzvy na vydání věci povinné osobě a s tímto okamžikem lze současně spojit vznik nároku oprávněné osoby ve smyslu ustanovení § 6 a § 9 odst. 1, jenž zanikne až marným uplynutím lhůty 12 měsíců od účinnosti zákona, pak pozdější rozhodnutí soudu mající deklaratorní charakter se přiznáním práva a uložením povinnosti upíná k okamžiku (a stavu), kdy podle hmotněprávní normy toto právo, respektive povinnost, vznikly. Tímto okamžikem je pak v poměrech projednávané věci při posuzování výlukového důvodu upraveného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) o. s. ř. již připomenuté doručení výzvy žalobkyně účastnici řízení (povinné osobě) dne 7. 6. 2013.

Poukázala-li dovolatelka na institut finanční náhrady upravený v ustanovení § 15 zákona č. [428/2012](#) Sb., jež oprávněné osobě kompenzuje neuspokojený restituční nárok na vydání věci in natura, pak argumentace v uvedeném směru přípustnost dovolání založit nemůže. Paušální finanční náhrada poskytovaná církvím nepopíratelně plní zčásti i funkci restituční (náhrada za majetek, jenž oprávněným osobám nelze vydat). Její výše pro jednotlivé církve a náboženské společnosti však byla petrifikována již v okamžiku účinnosti zákona č. [428/2012](#) Sb., tedy bez zřetele na úspěch či neúspěch jednotlivých církevních právnických osob v následném procesu naturálních majetkových restitucí, přičemž takto vyplácená paušální náhrada nikterak nevyklučuje ba ani nemodifikuje možnost oprávněných osob domáhat se naturální restituční církvevního majetku za zákonem

stanovených podmínek (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2019, sp. zn. 28 Cdo 3102/2018).

Z uvedeného je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci ob stojí. Nejvyšší soud proto dovolání účastnice řízení podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)